

—
Верховний
Суд

ЗВЕДЕНИЙ ОГЛЯД
судової практики
Касаційного господарського
суду у складі Верховного Суду
(актуальна судова практика)
за I півріччя 2021

Зміст

1. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	4
2. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	5
3. СПОРИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	7
4. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	7
5. СПОРИ ЩОДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ	9
6. СПОРИ ЩОДО ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ	9
7. СПОРИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	11
8. СПОРИ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	11
9. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ДОГОВОРІВ НАЙМУ (ОРЕНДИ) НЕРУХОМОГО МАЙНА	12
10. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ	13
11. СПОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПЕРЕВЕЗЕННЯМ ЗАЛІЗНИЦЕЮ	13
12. СПОРИ ЩОДО ПОСТАЧАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ	14
13. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН	15
14. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ІЗ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН	16
15. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ЛІКВІДАЦІЄЮ БАНКІВ	17
16. СПОРИ ЩОДО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	18
17. СПОРИ ЩОДО НАБУТТЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА БЕЗ ДОСТАТНЬОЇ ПРАВОВОЇ ПІДСТАВИ	18
18. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ У РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО	19
19. СПОРИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСА	21
20. СПОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ	22
21. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ	23

Перелік уживаних скорочень

АМКУ	– Антимонопольний комітет України
ГК України	– Господарський кодекс України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЖК УРСР	– Житловий кодекс Української РСР
ЗК України	– Земельний кодекс України
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КЗпП України	– Кодекс законів про працю України
КУзПБ	– Кодекс України з процедур банкрутства
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
Примірний статут ЖБК	– Примірний статут житлово - будівельного кооперативу
ЦК України	– Цивільний кодекс України
ЦПК України	– Цивільний процесуальний кодекс України

1. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Щодо порядку набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва

Факт здійснення державної реєстрації права власності на об'єкт незавершеного будівництва не змінює правового статусу такого майна та не перетворює сукупність будівельних матеріалів на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок, будівлю, споруду тощо) в розумінні статті 181 та частини 2 статті 331 ЦК України, оскільки така реєстрація не звільняє забудовника від обов'язку після завершення будівництва (створення майна) ввести його в установленому порядку в експлуатацію та здійснити державну реєстрацію права власності на новостворене нерухоме майно.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 16.02.2021 у справі № 914/2070/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94999532>.

Щодо способів судового захисту порушених речових прав

У редакції статті 26 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», чинній із 16.01.2020, законодавцем виключений такий спосіб захисту порушених речових прав, як скасування запису про проведену державну реєстрацію права.

Способами судового захисту порушених прав та інтересів особи є судові рішення про скасування рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав; судові рішення про визнання недійсними чи скасування документів, на підставі яких проведено державну реєстрацію прав; судові рішення про скасування державної реєстрації прав. При цьому з метою ефективного захисту порушених прав ухвалення зазначених судових рішень обов'язково має супроводжуватися одночасним визнанням, зміною чи припиненням цим рішенням речових прав, обтяжень речових прав, зареєстрованих відповідно до законодавства (за наявності таких прав).

Детальніше з текстом постанови КГС ВС КГС ВС від 03.03.2021 у справі № 913/175/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95502238>.

Щодо правонаступництва майнових прав і обов'язків приватизованого підприємства

Складення та підписання акта підсумкової перевірки без його затвердження відповідним органом приватизації не є доказом визнання останнім факту повного виконання умов договору купівлі-продажу об'єкта приватизації.

Правонаступництво майнових прав і обов'язків приватизованого підприємства стосується саме осіб, які придбали державні або комунальні підприємства як єдині майнові комплекси, тобто стосується саме покупця (власника) об'єкта приватизації, який в порядку правонаступництва і набуває майнових прав приватизованого підприємства.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 29.04.2021 у справі № 908/1260/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96628675>.

Щодо заміни сторони її процесуальним правонаступником у справі про витребування майна із чужого незаконного володіння

Витребування майна із чужого незаконного володіння передбачено статтями 16, 387 ЦК України саме як форма захисту права власності, а не як окреме оборотоздатне майнове право, яке може відчужуватися, в порядку передбаченому статтею 656 цього Кодексу, на користь інших осіб, оскільки речові права безпосередньо пов'язані з конкретною річчю і переходять у зв'язку з переходом об'єктів нерухомості.

До доказів, що підтверджують наявність у позивача суб'єктивного матеріального права на витребування майна із чужого незаконного володіння, не належить договір купівлі-продажу майнових прав, предметом відчуження за яким є такі способи судового захисту цивільних прав, як визнання права власності на нерухоме майно та витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння.

Як речові права на нерухоме майно, похідні від права власності, так і майнові права, відмінні від права власності на нерухоме майно (за винятком права очікування на отримання у майбутньому права власності на нерухоме майно), є правами, нерозривно пов'язаними з нерухомим майном, а тому такі права підлягають державній реєстрації та виникають з моменту відповідної реєстрації.

Нездійснення послідовної державної реєстрації майнових (речових) прав на нерухоме майно за їх покупцями свідчить про відсутність переходу прав та обов'язків позивача до правонаступника і, як наслідок, виключає підстави для заміни сторони її процесуальним правонаступником.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 13.04.2021 у справі № 910/11702/18 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96926745>

2. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Щодо безоплатного надання у власність житлово-будівельному кооперативу земельної ділянки

Статтею 41 ЗК України передбачено можливість безоплатної передачі земельних ділянок у власність юридичної особи для здійснення житлового будівництва за наявності таких умов: така особа створена як житлово-будівельний кооператив; його члени – громадяни потребують поліпшення житлових умов та перебувають на квартирному обліку в даному населеному пункті.

За змістом частини 1 статті 41 ЗК України місцевій раді надано право передати земельну ділянку безоплатно у власність саме житлово-будівельним кооперативам, які створені відповідно до статей 133, 134, 137 ЖК УРСР, Примірного статуту ЖБК, а не будь-яким, в тому числі обслуговуючим, кооперативам.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 02.03.2021 у справі № 911/261/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95573478>.

Щодо суб'єктів сплати земельного податку за земельну ділянку, на якій розташований багатоквартирний будинок та його прибудинкова територія

За відсутності зареєстрованих речових прав на право власності або постійного землекористування земельною ділянкою, на якій розташований багатоквартирний будинок та його прибудинкова територія, у співвласників багатоквартирного будинку не виникає обов'язку зі сплати земельного податку.

До моменту набуття співвласниками багатоквартирних будинків права власності чи права користування спірними земельними ділянками у встановленому законом порядку платником земельного податку є особа, на яку документально оформлено право власності чи право користування земельною ділянкою.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 02.03.2021 у справі № 910/554/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95305225>.

Щодо розмежування понять "земельний податок" і "орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності"

Власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) і постійні землекористувачі є платниками земельного податку, а орендарі земель державної та комунальної власності – орендної плати за такі земельні ділянки.

Особа, яка є фактичним користувачем земельної ділянки, не маючи права власності або постійного користування на неї і використовуючи її без укладення договору оренди землі, не підпадає під правове регулювання норм ПК України.

Від однієї особи до іншої особи за правилами статті 120 цього Кодексу не може перейти право оренди земельної ділянки, яке вже припинилося у попереднього землекористувача станом на час відчуження ним будівель, розташованих на цій земельній ділянці.

У спорі про стягнення з відповідача як фактичного користувача земельної ділянки комунальної власності, що без достатньої правової підстави за рахунок власника цієї ділянки зберіг у себе кошти, які мав заплатити власнику земельної ділянки за користування нею, належним позивачем є місцева рада, яка є власником земельної ділянки та має право отримувати плату за її використання. Відповідач у цьому випадку зобов'язаний повернути ці кошти власнику земельної ділянки на підставі частини першої статті 1212 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 27.04.2021 у справі № 922/2378/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96628660>.

Щодо тимчасової заборони на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення

Встановлена законодавством тимчасова заборона на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок стосується не всіх земельних ділянок сільськогосподарського призначення, які перебувають у приватній власності громадян

та юридичних осіб, а лише їх окремих видів, зокрема земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства.

Заборона на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок не поширюється на громадян – власників земельних ділянок із видом цільового призначення для ведення фермерського господарства, які набули право власності на них на підставі цивільно-правових угод у результаті прийняття спадщини, у межах норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, визначених статтею 121 ЗК України.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.05.2021 у справі № 908/1550/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97242697>.

3. СПОРИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Щодо права акредитованої організації колективного управління на звернення до суду від власного імені за захистом прав власників об'єктів авторського права та/або суміжних прав

Організація колективного управління має право на звернення до суду з позовом про стягнення збитків у вигляді упущеної вигоди лише для захисту майнових прав власників об'єктів авторського права та/або суміжних прав та виключно від імені цих правовласників.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 26.01.2021 у справі № 904/951/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94393897>.

Аналогічна правова позиція викладена в постанові КГС ВС від 22.02.2021 у справі № 910/18772/19, з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95066881>.

4. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Щодо визнання АМКУ вчиненим порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів

Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як антиконкурентних узгоджених не є обов'язковою умовою наявність негативних наслідків таких дій у вигляді завдання збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію.

Для визнання територіальним відділенням АМКУ порушення законодавства про захист економічної конкуренції вчиненим достатнім є встановлення й доведення наявності наміру суб'єктів господарювання погодити (скоординувати) власну

конкурентну поведінку, зокрема шляхом обміну інформацією під час підготовки тендерної документації, що разом з тим призводить або може призвести до переваги одного з учасників під час конкурентного відбору з метою визначення переможця процедури закупівлі.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 25.02.2021 у справі № 910/1668/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95170189>.

Щодо перевірки судом дотримання органами АМКУ вимог законодавства під час ухвалення рішення

Перевіряючи дії АМКУ на відповідність законодавству України, суд, не втручаючись у дискрецію (вільний розсуд) АМКУ з'ясовує і визначає наявність/відсутність, а тому доведеність/недоведеність, обґрунтованість/необґрунтованість передбачених статтею 59 Закону України "Про захист економічної конкуренції" підстав для визнання недійсним рішення АМКУ через призму/критерії, зокрема, неповноти з'ясування обставин, які мають значення для справи; недоведеності обставин, які мають значення для справи і які визнано встановленими; неправильності застосування норм матеріального і процесуального права тощо. Саме таким чином суд і здійснює перевірку на відповідність реалізації дискреції закону (праву), так і на узгодженість рішень/дій, прийнятих на підставі дискреції, з правами особи, загальними принципами публічної адміністрації, процедурними нормами, обставинами справи тощо.

В силу вимог чинного законодавства, АМКУ зобов'язаний здійснювати повне, об'єктивне і всебічне збирання доказів у конкретній справі, аналізувати їх та за наслідками такого аналізу приймати відповідне рішення. При цьому не є допустимим покладення в основу рішення АМКУ висновків, викладених у інших справах, у яких сторона спору не приймала участі, які ґрунтуються на певних доказах, без наведення та дослідження цих доказів безпосередньо у справах, що розглядаються.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.04.2021 у справі № 910/17929/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96461245>.

Щодо прав осіб, які беруть (брали) участь у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у наданні до суду доказів

Законодавство України про захист економічної конкуренції не обмежує осіб, які беруть (брали) участь у справі, у наданні до суду доказів, які раніше не були подані ними в процесі розгляду АМКУ справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.04.2021 у справі № 910/701/17 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96501275>.

5. СПОРИ ЩОДО УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ

Щодо позовних вимог про зобов'язання/спонукання укладення договору у редакції, викладеній у позовній заяві як належно обраного способу захисту

Визнання договору укладеним з викладенням його змісту у резолютивній частині судового рішення, як один із способів установлення господарських правовідносин, є належним способом захисту прав суб'єктів господарювання.

Визначення позивачем предмета спору "про зобов'язання відповідача укласти договір у певній редакції" є письмовим волевиявленням позивача щодо вступу у зобов'язальні правовідносини шляхом укладення такого договору за рішенням суду про укладення договору відповідно до статті 187 ГК України.

При цьому, тлумачення слів "спонукати" і "зобов'язати" є тотожними.

Тобто якщо позивач просить суд зобов'язати/спонукати відповідача укласти договір у редакції, викладеній ним у позовній заяві, з посиланням на статтю 187 ГК України, то це означає звернення позивача про вступ у певні правовідносини – про визнання укладеним за рішенням суду договору в редакції, наданій позивачем, що відповідає вимогам частини другої статті 16 ЦК України та частини другої статті 20 ГК України і не вимагає зміни способу захисту цивільного права позивача згідно з статтею 5 ГПК України.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 02.06.2021 у справі № 910/6139/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97559549>.

6. СПОРИ ЩОДО ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ

Щодо підстав для визнання приватизаційних договорів недійсними та повернення приватизованого майна державі

Порушення, допущені органами публічної влади при визначенні умов та порядку приватизації, не можуть бути безумовною підставою для визнання приватизаційних договорів недійсними та повернення приватизованого майна державі в порушення права власності покупця, якщо вони не допущені внаслідок винної, протиправної поведінки самого покупця.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 22.01.2021 у справі № 922/623/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94865168>.

Щодо підстав для визнання недійсним договору, який вчинено під впливом обману

Саме собою невиконання кредитором обов'язку з передачі поручителю, який виконав основне зобов'язання за боржника, документів, що підтверджують обов'язки

останнього за кредитними договорами чи його інших поручителів (у т. ч. майнових) за договорами поруки, застави (іпотеки), не може свідчити про наявність факту обману.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.03.2021 у справі № 910/18759/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95343931>.

Щодо обставин визнання недійсним (фіктивним) договору поруки

При застосуванні приписів статті 234 ЦК України у вирішенні питання про те, чи наявні наміри сторін договору поруки щодо створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином, несуттєве, часткове виконання (порівняно з розміром основного зобов'язання) поручителем своїх обов'язків за договором поруки не завжди свідчить про те, що оспорюваний правочин не є фіктивним, цей факт потрібно оцінювати в сукупності з іншими встановленими судами обставинами, на які посилається заінтересована особа.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 19.02.2021 у справі № 904/2979/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95170149>.

Щодо визнання недійсним правочину з відчуження заставленого майна за відсутності згоди заставодержателя

Сама по собі обставина відсутності згоди заставодержателя на вчинення правочину з відчуження заставленого майна є достатньою підставою для задоволення позову заставодержателя про визнання такого правочину недійсним.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 910/3425/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97854741>.

Щодо наявності режиму надзвичайної ситуації загальнодержавного рівня на території Донецької області як достатньої підстави для використання переговорної процедури закупівлі

Виключно наявність на території Донецької області режиму надзвичайної ситуації, запровадженого Кабінетом Міністрів України у 2015 році, без доведення існування обставин, що обумовлюють необхідність в негайній ліквідації цих наслідків, не може бути достатньою підставою для застосування переговорної процедури закупівлі у 2019 році.

Положення Закону України "Про публічні закупівлі" не містять виключень відповідно до яких замовник, що знаходиться на території Донецької області, має право укладати договори про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі у зв'язку із запровадженням Кабінетом Міністрів України у 2015 році на території Донецької області режиму надзвичайної ситуації.

Застосування замовником переговорної процедури без наявності умов, визначених пунктом 3 частини другої статті 35 Закону України "Про публічні закупівлі", є підставою для визнання недійсним договору як такого, що укладений з порушенням вимог статті 35 Закону України "Про публічні закупівлі".

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 905/72/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97886992>.

7. СПОРИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Щодо умов задоволення вимог за банківською гарантією

Обов'язок гаранта сплатити кредиторів грошову суму відповідно до умов гарантії настає за умови порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією та направлення кредитором гаранта письмової вимоги разом із зазначеними в гарантії документами. За відсутності однієї із вказаних умов відповідальність гаранта не настає.

При вирішенні спору про існування обов'язку гаранта сплатити за гарантією до предмета доказування входить, у першу чергу, дослідження наявності чи відсутності виникнення відповідного обов'язку – гарантійного випадку (порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією), а не формальне дослідження виключно наявності заяви про сплату за гарантією.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 910/16898/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97770891>.

8. СПОРИ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Щодо безспірності зарахування зустрічних однорідних вимог

Безспірність вимог, які зараховуються, а саме: відсутність між сторонами спору щодо змісту, умов виконання та розміру зобов'язань, є важливою умовою для зарахування вимог. Умова безспірності стосується саме вимог, які зараховуються, а не заяви про зарахування, яка є одностороннім правочином і не потребує згоди іншої сторони, якщо інше не встановлено законом або договором. Наявність заперечень однієї сторони щодо зарахування не є перешкодою для зарахування зустрічних однорідних вимог за заявою іншої сторони, відмова цієї сторони від прийняття заяви про зарахування зустрічних однорідних вимог і проведення такого зарахування не має юридичного значення.

За дотримання умов, передбачених статтею 601 ЦК України, та відсутності заборон, передбачених статтею 602 ЦК України, незгода однієї сторони із зарахуванням зустрічних однорідних вимог, проведеним за заявою іншої сторони зобов'язання, не є достатньою підставою для визнання одностороннього правочину із зарахування недійсним.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 22.01.2021 у справі № 910/11116/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94489762>.

9. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ДОГОВОРІВ НАЙМУ (ОРЕНДИ) НЕРУХОМОГО МАЙНА

Щодо переважного права орендаря на придбання (викуп) об'єкта оренди

Під час дії договору оренди та в разі продажу речі, переданої в оренду, орендар має переважне право перед іншими особами на придбання (викуп) об'єкта оренди за наявності належного виконання орендарем своїх обов'язків за договором оренди та наявності в договорі оренди такого права (придбання (викупу) об'єкта оренди) в орендаря.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 18.02.2021 у справі № 920/503/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94999463>.

Щодо правомірності одночасного стягнення орендної плати та неустойки у вигляді подвійної орендної плати за прострочення повернення орендованого майна за той самий період користування орендованим майном

Користування майном після припинення договору найму є таким, що здійснюється не відповідно до його умов, тобто є неправомірним користуванням майном, у зв'язку з чим вимога щодо орендної плати за користування майном за умовами договору, що припинився (у разі закінчення строку, на який його було укладено тощо), суперечить змісту правовідносин за договором найму (оренди) та регулятивним нормам ЦК України та ГК України.

В такому випадку у наймодавця виникає право на застосування до наймача відповідно до частини другої статті 785 ЦК України такої форми майнової відповідальності як неустойка у розмірі подвійної плати за користування річчю за час прострочення.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 19.04.2021 у справі № 910/11131/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96926747>.

Щодо необхідності підтвердження існування такої форс-мажорної обставини як карантин, встановлений Кабінетом Міністрів України, відповідним сертифікатом

Підтвердженням існування форс-мажорних обставин є відповідний сертифікат Торгово-промислової палати України чи уповноваженої нею регіональної торгово-промислової палати.

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)", яким доповнено частину другу статті 141 Закону України "Про торгово-промислові палати в Україні" положенням про віднесення до форс-мажорних обставин карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, не передбачає будь-яких законодавчих змін (виключень/особливостей) щодо підтвердження існування такої обставини.

Підтвердження форс-мажорних обставин може бути підставою для звільнення від відповідальності за часткове або повне невиконання договірних зобов'язань, а не для примусового внесення змін до відповідного договору суборенди, якщо лише самим договором не передбачено іншого.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 01.06.2021 у справі № 910/9258/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97350258>.

10. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Щодо виконання договору про надання аудиторських послуг

Договір про надання аудиторських послуг – це специфічний різновид господарських договорів, який підпадає під правове регулювання глави 35 ГК України "Особливості правового регулювання фінансової діяльності", який має ряд відмінностей від договору про надання послуг та договору підряду, і полягає в наданні послуг з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

З врахуванням принципу свободи договору сторони такого договору можуть визначати оплату наданих послуг як внаслідок отримання замовником певного кінцевого результату, наприклад аудиторського звіту, так і за певні етапи або на основі відповідних погодинних чи поденних ставок.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 01.06.2021 у справі № 910/2262/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97597908>.

11. СПОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПЕРЕВЕЗЕННЯМ ЗАЛІЗНИЦЕЮ

Щодо визначення розміру збитків, заподіяних втратою вологого вантажу на залізничному транспорті

Недостача маси вантажу, за яку відшкодовуються збитки, обчислюється з урахуванням граничного розходження у визначенні маси вантажу і природної втрати вантажу під час перевезення, а при втраті вологого вантажу необхідно застосовувати норми природних втрат у розмірі 2 % від маси вантажу, зазначеної в перевізних документах.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 25.01.2021 у справі № 910/118/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94417497>.

Щодо порядку обчислення позовної давності за позовами про відшкодування збитків внаслідок недостачі вантажу, що виникають із залізничних перевезень

Положення статей 134, 136 Статуту залізниць України слід застосовувати у системному зв'язку з положеннями статті 315 ГК України таким чином, що позовна давність починає свій перебіг з дня одержання відповіді на претензію позивача або з дня закінчення строку, встановленою частиною третьою статті 315 ГК України для відповіді на претензію.

Враховуючи, що дотримання претензійного порядку не є обов'язковим, у вирішенні питання про початок перебігу позовної давності у розумінні цієї норми ГК України слід виходити з того, що такий перебіг починається після закінчення строку пред'явлення претензії і строку її розгляду (частини друга та третя статті 315 ГК України), незалежно від того, чи пред'являлася відповідна претензія до перевізника.

При цьому відсутність відомостей щодо звернення позивача до відповідача з претензією не впливає на порядок обчислення позовної давності, оскільки визначений законом строк, у межах якого особа має право звернутися до суду, не може починатися строком на реалізацію права на досудове врегулювання спору.

Позов до перевізника про стягнення штрафу за порушення термінів доставки вантажу має бути пред'явлений протягом 6 місяців після спливу 6 - місячного строку, передбаченого для пред'явлення претензії, та 3 - місячного строку, передбаченого для надання відповіді на претензію.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 910/11949/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97903198>.

12. СПОРИ ЩОДО ПОСТАЧАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Щодо нарахування штрафних санкцій у разі погашення заборгованості за спожитий газ до укладення договору про реструктуризацію

У разі погашення заборгованості за спожитий газ боржником – учасником процедури врегулювання – без укладення договору про реструктуризацію немає підстав для стягнення з нього неустойки (штрафу, пені), процентів річних та інфляційних нарахувань, нарахованих на таку заборгованість, що повністю відповідає основній меті Закону України "Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості тепlopостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії".

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 22.01.2021 у справі № 925/1137/19 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94452498>.

Щодо відповідальності за втручання в роботу засобів вимірювальної техніки

Положення підрозділу 8.4 розділу VIII Правил роздрібного ринку електроенергії не застосовуються за наявності своєчасного (до виявлення порушення представниками оператора системи), вчиненого в письмовій формі, повідомлення споживачем оператора системи та за відсутності явних ознак втручання в роботу засобів вимірювальної техніки.

Водночас явними ознаками втручання в роботу засобів вимірювальної техніки не може бути визнано таке пошкодження засобів вимірювальної техніки, пошкодження або зрив plomb, про яке своєчасно було повідомлено оператора системи. Явні ознаки втручання в роботу засобів вимірювальної техніки мають бути доведені оператором системи.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 923/104/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94417473>.

Щодо належних способів захисту прав споживача природного газу у випадку ненадання номінацій (непідтвердження обсягів природного газу) та виключення підприємства (споживача природного газу) з реєстру споживачів постачальника природного газу

Вимога споживача природного газу про визнання права на споживання природного газу у певному періоді, з урахуванням звернення особи з такою вимогою на початку або до початку спірного періоду, а також вимога про зобов'язання постачальника природного газу повернути споживача до реєстру споживачів постачальника природного газу є належними способами захисту порушених прав споживача у розумінні пункту 1 частини другої статті 16 ЦК України та частини другої статті 20 ГК України.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС 19.03.2021 у справі № 922/698/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96342421>.

13. СПОРИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Щодо стягнення винагороди за користування кредитом, яку боржник зобов'язався сплатити кредитору за умовами кредитного договору

Незгода позичальника з умовою договору про нарахування та сплату винагороди на стадії виконання, за відсутності зауважень щодо змісту та умов договору під час його укладення та підписання додаткових угод до договору, не є підставою для визначення умов договору такими, що не підлягають виконанню під час вирішення спору про стягнення заборгованості за цим договором.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 904/2073/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96342395>.

14. СПОРИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

Щодо відповідності положень статуту товариства з обмеженою відповідальністю вимогам Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".

Протягом року з дня набрання чинності Законом України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" товариства можуть здійснювати свою діяльність на підставі положень статуту в редакції, яка діє на момент набрання чинності цим Законом, за умови, що положення такого статуту відповідають чинному на той момент законодавству, зокрема, Закону України "Про господарські товариства". Якщо протягом "перехідного періоду" (одного року з дня набрання чинності законом) товариство вносить зміни до статуту, така редакція статуту товариства після внесення змін повинна відповідати Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".

Якщо товариство не внесе відповідні зміни до статуту через рік після набрання чинності Законом України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", то у такому разі положення статуту, які не відповідають цьому Закону, не застосовуються, натомість учасники товариства повинні керуватися нормами Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".

Положення статуту товариства з обмеженою відповідальністю, які передбачають, що рішення приймаються більш як 50% загальної кількості голосів учасників товариства у питанні збільшення статутного капіталу товариства і внесення змін до статуту товариства не відповідають вимогам частини другої статті 34 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", яка передбачає необхідність прийняття таких рішень трьома чвертями голосів усіх учасників товариства.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 07.07.2021 у справі № 910/4446/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98584674>.

Щодо належного способу захисту порушених прав учасників товариства з обмеженою відповідальністю

Позовні вимоги про визнання переважного права на придбання відчужуваних корпоративних прав та часток у статутному фонді (статутному капіталі) не відповідають належним та ефективним способам захисту учасника товариства

Якщо позовні вимоги обґрунтовані посиланням на порушення переважного права на придбання частки у праві спільної часткової власності, належним способом захисту порушених прав позивача, який фактично прагне придбати таку відчужену частку іншого учасника, є позов про переведення на позивача прав і обов'язків покупця частки (частини частки)

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.07.2021 у справі № 909/863/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98391269>.

15. СПОРИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ЛІКВІДАЦІЄЮ БАНКІВ

Щодо позовної вимоги про визнання протиправним та скасування рішення уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у формі наказу та повідомлення про нікчемність договорів як неправильно обраного способу захисту прав

Позовна вимога про визнання протиправним та скасування рішення уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у формі наказу про нікчемність договорів та повідомлення про це є неправильно обраним способом захисту позивачем своїх прав.

Правочин є нікчемним відповідно до закону, а не наказу банку, підписаного уповноваженою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд). При цьому повідомлення Фонду є інформативним документом, а наказ – внутрішнім розпорядчим документом банку як суб'єкта господарювання, виданим керівником банку в межах своїх повноважень, у зв'язку з чим права позивача не можуть бути порушені внаслідок прийняття уповноваженою особою Фонду рішення про віднесення правочину до нікчемних та надсилання повідомлення про це, а заявлені позовні вимоги жодним чином не відновлюють прав позивача у випадку неможливості задоволення своїх вимог до боржника за рахунок предмета іпотеки.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.03.2021 у справі № 910/6085/17 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95402441>.

Щодо ефективного способу захисту прав кредитора банку, який ліквідується, у разі прийняття рішення правління банку про віднесення такого кредитора до пов'язаних з банком осіб

Ефективним способом захисту прав кредитора банку, який ліквідується, є саме розгляд спору про внесення змін до реєстру акцептованих вимог, в межах якого повинно розглядатися питання про наявність підстав для віднесення його вимог до певної черги. У цьому випадку факт неоскарження таким кредитором рішення правління банку про включення його до переліку пов'язаних з банком осіб не має юридичного значення.

Вирішуючи питання про пов'язаність особи з банком, суди мають досліджувати як докази не тільки рішення банку, а й ту інформацію і документи, які дозволили банку зробити висновок про пов'язаність і ухвалити відповідне рішення (тобто підстави ухвалення такого рішення банком).

Пов'язаність осіб з банком визначається через системний юридичний та економічний аналіз структури власності банку та його операцій.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.04.2021 у справі № 910/14646/19 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96668833>.

16. СПОРИ ЩОДО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Щодо цивільно-правової відповідальності за порушення вимог ведення лісового господарства

Організація і забезпечення охорони та захисту лісів, які передбачають здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження та охорону лісів, зокрема, від незаконних рубок та інших пошкоджень, покладається на постійних лісокористувачів.

Порушення вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених у сфері охорони, захисту та використання лісів, є підставою для покладення на постійного лісокористувача цивільно-правової відповідальності. При цьому не важливо, хто конкретно здійснював незаконне вирубування дерев на ділянках лісу, наданих у постійне користування, оскільки визначальним є факт порушення постійним лісокористувачем встановлених правил лісокористування, що спричинило завдання державі збитків внаслідок незаконної рубки дерев третіми особами на підконтрольній постійному лісокористувачу ділянці лісу.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95573460>.

17. СПОРИ ЩОДО НАБУТТЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА БЕЗ ДОСТАТНЬОЇ ПРАВОВОЇ ПІДСТАВИ

Щодо можливості стягнення безпідставно отриманих коштів на підставі статті 1212 ЦК України внаслідок недійсності додаткових угод до основного договору

Договірний характер правовідносин виключає можливість застосування до них судом положень статті 1212 ЦК України.

Нікчемність додаткових угод до основного договору (недійсних відповідно до закону) не означає відсутність між сторонами договірних відносин, адже відносини між ними врегульовані основним договором, тобто зобов'язання є договірними.

У разі існування між сторонами договірних відносин, правовою підставою для задоволення вимог про стягнення надмірно сплачених коштів (коштів, сплачених за товар, який так і не було поставлено) є частина перша статті 670 ЦК України, а стаття 1212 ЦК України застосуванню до цих правовідносин не підлягає.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97911848>.

18. СПОРИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ У РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО

Щодо підсудності справи в разі зміни боржником свого місцезнаходження після відкриття провадження у справі про банкрутство

Зміна місцезнаходження боржника після прийняття судом першої інстанції до розгляду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство не тягне за собою зміни підсудності такої справи і передачі її матеріалів до іншого господарського суду за новим місцезнаходженням боржника.

Якщо місцевий господарський суд прийняв до свого розгляду заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство з додержанням правил територіальної юрисдикції (підсудності), то відповідно до положень частини другої статті 31 ГПК України заява має бути ним розглянута в підготовчому засіданні навіть у разі перереєстрації боржником свого місцезнаходження.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 03.02.2021 у справі № 917/1759/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94904393>.

Щодо визначення ставки судового збору, що підлягає сплаті за розгляд спору у позовному провадженні в межах справи про банкрутство боржника

За розгляд у позовному провадженні, з урахуванням частини другої статті 7 КУзПБ в межах справи про банкрутство боржника, майнового чи немайнового спору, стороною якого є цей боржник, господарському суду необхідно обраховувати ставку судового збору, що підлягає сплаті за подання такої заяви, відповідно до положень підпунктів 1, 2 пункту 2 частини другої статті 4 Закону України "Про судовий збір".

Ставки судового збору за подання заяв в основній процедурі банкрутства передбачені підпунктами 8 – 10 пункту 2 частини другої статті 4 Закону України "Про судовий збір".

Детальніше з текстом постанови судової палати КГС ВС від 14.04.2021 у справі № 905/1818/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96483494>.

Щодо можливості відмови новопризначеного розпорядника майна підприємства-боржника від апеляційної скарги, яка була подана попереднім розпорядником майна

Розпорядник майна у справі про банкрутство не є представником юридичної особи, а є самостійним учасником у справі про банкрутство, за винятком припинення господарським судом повноважень керівника або органу управління боржника та покладання його обов'язків на розпорядника майна. Водночас обсяг повноважень, наданий арбітражному керуючому – розпоряднику майна боржника положеннями КУзПБ та ГПК України як учаснику у справі про банкрутство (зокрема, щодо оскарження судових актів, відмови від поданих скарг та ін.) не змінюється від зміни особи, яка призначена

господарським судом для здійснення процедури розпорядження майном боржника, тобто від зміни особи арбітражного керуючого.

Новопризначений розпорядник майна підприємства-боржника має право подати заяву про відмову від апеляційної скарги, поданої попереднім розпорядником майна.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 05.04.2021 у справі № 904/4262/17 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96005155>.

Щодо застосування статті 42 КУзПБ під час вирішення питання про визнання недійсними правочинів, вчинених боржником до набрання чинності та введення в дію КУзПБ, та захисту порушених прав кредиторів та боржника у правовідносинах, до яких не підлягають застосуванню приписи статті 42 КУзПБ при укладенні договору боржника поза межами "підозрілого періоду", визначеного статтею 20 Закону про банкрутство

Норми статті 42 КУзПБ щодо визнання недійсними правочинів боржника застосовується до усіх заяв арбітражних керуючих та кредиторів, поданих після вступу в дію КУзПБ, а темпоральним критерієм її застосування є дата відкриття провадження у справі про банкрутство. Передбачений статтею 42 КУзПБ трирічний строк у будь-якому разі відраховується від дати відкриття провадження у справі про банкрутство. Такий строк з огляду на вступ в дію КУзПБ 21.10.2019 може повноцінно діяти лише у разі відкриття відповідного провадження після 21.10.2022.

Приписи статті 42 КУзПБ у частині підстав для визнання недійсними правочинів боржника не підлягають застосуванню до правочинів, що були вчинені боржником до дати введення в дію КУзПБ, тобто до 21.10.2019. До правовідносин, що склалися до 21.10.2019 – підлягають застосуванню приписи статті 20 Закону про банкрутство.

Укладення договору боржника поза межами "підозрілого періоду" (одного року, що передував порушенню справи про банкрутство), визначеного статтею 20 Закону про банкрутство, та відсутність підстав для застосування статті 42 КУзПБ з огляду на непоширення її дії на правовідносини, що склалися до вступу в дію КУзПБ, не виключає можливості визнання недійсним правочину боржника, спрямованого на уникнення звернення стягнення на його майно, на підставі загальних засад цивільного законодавства та недопустимості зловживання правом, а відповідний спосіб захисту гарантує практичну й ефективну можливість захисту порушених прав.

Детальніше з текстом постанови судової палати КГС ВС від 02.06.2021 у справі № 904/7905/16 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97806436>.

Щодо процесуального статусу уповноваженої особи засновників (учасників, акціонерів) у справах про банкрутство, обсягу та моменту набуття нею процесуальних прав, у тому числі і щодо оспорування результатів аукціону

Набуття уповноваженою особою засновників (учасників, акціонерів) статусу учасника справи про банкрутство має ґрунтуватися на ухвалі суду про залучення такої особи до участі у справі, постановленій в порядку статті 234 ГПК України, з набранням

законної сили якою уповноважена особа, окрім належних їй спеціальних прав – брати участь з правом дорадчого голосу у зборах кредиторів та роботі комітету кредиторів боржника, наділяється процесуальними правомочностями учасника справи за статтею 42 ГПК України.

Обсяг процесуальних прав уповноваженої особи засновників (учасників, акціонерів) боржника у справі про банкрутство визначений Законом про банкрутство (КУзПБ від 21.10.2019) залежить від змісту рішення вищого органу управління боржника, яке, зокрема, може мати форму протоколу загальних зборів учасників товариства боржника, є єдиним можливим доказом підтвердження повноважень уповноваженої особи засновників (учасників, акціонерів) боржника. Суд, здійснюючи легітимацію такого учасника у справі про банкрутство, зобов'язаний надати оцінку відповідному рішенню вищого органу управління боржника щодо його належності (з'ясувати склад учасників та розмір їх часток на момент прийняття відповідного рішення, здійснити перевірку наявності необхідного кворуму під час прийняття відповідного рішення тощо).

Уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника має право на оскарження судових рішень, постановлених у справі про банкрутство та у справах, які розглядалися в межах справи про банкрутство, незалежно від того, чи постановлені відповідні судові рішення до чи після призначення такої особи уповноваженою особою, однак за наявності доведення відповідного правового зв'язку між оскаржуваними судовими рішеннями та порушенням інтересів такої особи. Для реалізації відповідного права суд зобов'язаний повідомити уповноважену особу засновників (учасників, акціонерів) боржника про судові засідання у справі про банкрутство, а також про судові засідання у справах, які розглядаються у межах справ про банкрутство. Такий обов'язок існує лише щодо уповноваженої особи засновників (учасників, акціонерів) боржника, яка належним чином легітимована, тобто виникає з моменту постановлення ухвали суду про визнання такої уповноваженої особи учасником справи про банкрутство.

Уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника як зацікавлена особа у продажі майна боржника за найвищою ціною наділена правом вимагати визнання недійсним результатів аукціону, проведеного в межах справи про банкрутство з порушенням вимог закону.

Детальніше з текстом постанови судової палати КГС ВС 20.05.2021 у справі № 910/24368/14 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97806435>.

19. СПОРИ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСА

Щодо наявності або відсутності підстав для визнання таким, що не підлягає виконанню виконавчого напису нотаріуса, вчиненого на підставі аграрної розписки

Аграрна розписка – це товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника здійснити поставку узгодженої сільськогосподарської продукції, якість, кількість, місце та строк поставки, якої визначаються сторонами саме в аграрних розписках, порядок видачі яких унормовано, зокрема, статтею 9 Закону України

"Про аграрні розписки", а виконання за ними має відповідати вимогам статті 12 Закону України "Про аграрні розписки".

Відсутність напису "Виконано" на товарній аграрній розписці, при умові настання строку її виконання, свідчить про безспірність вимог, а тому за таких умов відсутні підстави для визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

Аграрна розписка не є договором і виникнення застави майбутнього врожаю згідно з аграрною розпискою виникає саме на підставі Закону України "Про аграрні розписки".

При цьому норми спеціального закону, а саме Закону України "Про аграрні розписки", не містять переліку інших обов'язкових дій кредитора чи нотаріуса, які мають передувати вчиненню виконавчого напису за товарною аграрною розпискою.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.06.2021 у справі № 922/3050/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97597938>.

20. СПОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Щодо подання заяви про заміну стягувача після спливу строку пред'явлення виконавчого документа до виконання

Подання заяви про заміну стягувача його правонаступником після спливу строку пред'явлення виконавчого документа до виконання, що не був поновлений судом, виключає можливість задоволення такої заяви.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 11.03.2021 у справі №910/2954/17 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95502222>.

Щодо заміни боржника у виконавчому провадженні за наявності обставин зміни власника предмета іпотеки

При набутті права власності на об'єкт іпотеки відбувається заміна іпотекодавця у правовідносинах на підставі статті 23 Закону України "Про іпотеку" і, відповідно, є підстави для заміни сторони у виконавчому провадженні.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.03.2021 у справі № 926/3371/17 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95502257>.

Щодо правомірності відкриття виконавчого провадження приватним виконавцем за наявності відомостей про відкриті рахунки боржника у банківських та / або фінансових установах у межах виконавчого округу приватного виконавця

За відсутності доданих стягувачем до заяви доказів знаходження майна боржника на території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця, у виконавця, який не має повноважень до відкриття виконавчого провадження вчиняти виконавчі дії, пов'язані

з розшуком майна боржника, відсутні підстави приймати до виконання виконавчий документ за місцезнаходженням майна боржника.

У виконавця є підстави для відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника лише за наявності документального підтвердження відомостей про наявність такого майна у межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця. Зокрема, відомостей про відкриті на ім'я боржника рахунки в банках або інших фінансових установах, розташованих в межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби або у межах виконавчого округу приватного виконавця. Сама лише констатація стягувачем у заяві про примусове виконання рішення про наявність у боржника певних рахунків у банківських та / або фінансових установах, розташованих в межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або у межах виконавчого округу приватного виконавця, за відсутності доданих до заяви доказів у підтвердження цих обставин, не є достатньою підставою для відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97735059>.

Щодо підвідомчості відкриття виконавчого провадження

Підвідомчість відкриття виконавчого провадження залежить саме від суми, яка підлягає стягненню за рішенням суду (зазначена у резолютивній частині рішення, виконавчому документі або підлягає визначенню відповідно до чинного законодавства).

При пред'явленні виконавчого документа про звернення стягнення на предмет застави за договором застави, що належить на праві власності заставодавцю, на користь заставодержателя шляхом реалізації предмета застави з прилюдних торгів підвідомчість з виконання такого виконавчого документа має визначатися виходячи з вартості предмета застави за договором застави, укладеного на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором, а не виходячи з розміру основного зобов'язання за кредитним договором, на виконання якого здійснюється стягнення за рахунок предмета іпотеки.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 904/1201/15 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97494647>.

21. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Щодо виключної підсудності справ, у яких відповідачем є центральний орган виконавчої влади

Виключна підсудність означає, що певні категорії справ не можуть розглядатися за загальними правилами підсудності, а також за правилами альтернативної підсудності.

Під час визначення підсудності спору з приводу нерухомого майна, відповідачем у якому є орган, зазначений у частині п'ятій статті 30 ГПК України, розгляд такої справи в будь-якому разі належить до компетенції виключно Господарського суду міста Києва та будь-який інший суд неуповноважений здійснювати розгляд відповідної справи.

Детальніше з текстом постанови ГС ВС від 12.01.2021 у справі № 918/572/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94194213>.

Щодо перегляду в суді апеляційної інстанції рішення місцевого суду, ухваленого за правилами ГПК України в редакції, чинній до 15.12.2017, після закінчення апеляційного розгляду справи

Якщо особа, яка не брала участі у справі, а суд вирішив питання про її права та обов'язки, не реалізувала свого суб'єктивного процесуального права на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції протягом строків для апеляційного оскарження цього рішення відповідно до положень ГПК України в редакції, чинній на момент розгляду справи (чинній до 15.12.2017), то рішення суду першої інстанції є таким, що набрало законної сили за правилами ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017) і не може бути оскарженим із застосуванням нових правил на апеляційне оскарження судового рішення – відповідно до ГПК України (в редакції, чинній із 15.12.2017).

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 05.02.2021 у справі № 42/254 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95133486>.

Щодо підстав для скасування рішення третейського суду

Неповідомлення третейським судом належним чином особи, яка брала участь у справі, про місце та час третейського розгляду не є підставою для оскарження та скасування рішення третейського суду.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 873/113/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94489772>.

Щодо розподілу судових витрат за позовом прокурора, поданим в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави

У разі відкриття провадження за позовною заявою, поданою прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави, набуває статусу позивача зазначений орган, а не прокурор, а тому розподіл судових витрат відповідно до положень статті 129 ГПК України повинен здійснюватися з урахуванням належного (-их) позивача (-ів) та не може покладатися на прокуратуру.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 12.01.2021 у справі № 908/730/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94151216>.

Щодо виправлення допущених у судовому рішенні описок, арифметичних помилок

Вирішуючи питання про виправлення описок чи арифметичних помилок, допущених у судовому рішенні (постанові, ухвалі) в процесі виготовлення тексту рішення, суд не вправі змінювати його зміст, він лише усуває неточності, які мають технічний характер або стосуються встановлених фактичних обставин справи.

Унесення судом змін у резолютивну частину судового рішення щодо розподілу судових витрат не є виправленням арифметичної помилки відповідно до статті 243 ГПК України та є недопустимим.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.01.2021 у справі № 905/2135/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94151217>.

Щодо допустимості залишення позову без розгляду на стадії підготовчого провадження або на стадії розгляду справи по суті

Процесуальні норми (частин одинадцятої, тринадцятої статті 176 і пункту 8 частини першої статті 226 ГПК України) не містять жодних застережень щодо допустимості залишення позову без розгляду виключно до закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті, зокрема, якщо позивач не усунув недоліки оформлення позовної заяви, які полягають у несплаті або недоплаті судового збору.

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 910/5120/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97494648>.

Щодо розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи

Належною підставою для відмови у відкритті апеляційного провадження, зокрема згідно з частиною п'ятою статті 272 ГПК України, є встановлення тотожності підстав та аргументів, викладених у первісній апеляційній скарзі, та мотивів в постанові суду апеляційної інстанції за результатами її розгляду, з тими аргументами та підставами, що їх викладено особою, яка подає апеляційну скаргу згідно зі статтею 272 ГПК України.

Невідповідність (неповнота) мотивів постанови суду апеляційної інстанції аргументам в первісно поданій апеляційній скарзі надає заявнику право оскаржити відповідне судові рішення суду апеляційної інстанції до суду касаційної інстанції у встановлених законом випадках. Таке порушення також не обмежує іншу особу, яка має право подати апеляційну скаргу згідно зі статтею 272 ГПК України, просити суд апеляційної інстанції розглянути відповідні аргументи, що їх викладено у первісно поданій апеляційній скарзі і які не було належно розглянуто судом апеляційної інстанції під час розгляду первісної апеляційної скарги/скарги.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 05.04.2021 у справі № 4/5007/33-Б/11 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96275987>.

Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за I півріччя 2021 року/ упоряд. суддя-секретар судової палати для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності Дроботова Т. Б., правове управління (II) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2021. 25 стор.

¹**Застереження:** видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua